

**»NAUVKA TKALECHKOGA MESTRE MODUSSI NAUADE, RED,
SZLOBOSCHINE Y PRAUICZE«**

Pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz godine 1561. na hrvatskom jeziku

Mirko Androić

I

1. Historijski arhiv u Varaždinu posjeduje prilično bogatu arhivsku zbirku »Caehalia varasdiensia«. U njoj se nalaze ovi cehovi:

1. Bravarski ceh i Sjedinjeni bravarski ceh (bravari, limari, nožari, čavlari, kotlari, turpijari i zvonoljevači) god. 1763—1879, isprava-spisa	194,	knj.	1
2. Ceh kirurga, brijača i kupalištara	„ 1557.	„	—
3. Ciglarski ceh	„ 1826—1827.	„	—
4. Čizmarski ceh	„ 1877—1884.	„	—
5. Čohaški ceh	„ 1767—1771.	„	1
6. Klobučarski ceh	„ 1655—1882.	„	1
7. Kovačko-kolarski ceh	„ 1625—1888.	„	9
8. Ceh krojačko-krznarski	„ 1569—1898.	„	1
9. Ceh mesara	„ 1589—1875.	„	4
10. Ceh mlinara	„ 1770—1868.	„	1
11. Ceh pekara	„ 1697—1885.	„	5
12. Ceh postolara	„ 1837—1873.	„	1
13. Ceh trgovaca	„ 1673—1836.	„	—
14. Ceh užara	„ 1814.	„	—
15. Ceh vunara	„ 1706.	„	—
16. Ceh zlatara	„ 1628.	„	—
17. Veliki ceh	„ 1708—1873.	„	1
18. Ujedinjeni ceh	„ 1822—1853.	„	1
19. Ceh tkalaca	„ 1561—1885.	„	1
20. »Raria«	„ 1604—1888.	„	4
21. Ceh lončara-pećara	„ 1717.	„	—

Već ovaj popis cehova, količina isprava (spisa) i knjiga, a posebice vremenski rasponi sačuvanog arhivskog materijala očito potvrđuju iznesenu tvrdnju o »bogatstvu« ovog arhivskog fonda Historijskog arhiva u

Varaždinu, ali i važnost tih izvora za historiju obrtničke djelatnosti unutar cehovskih organizacija.

2. Međutim, nema odgovarajućeg broja publiciranih priloga historiji obrta i cehova, koji bi se temeljili na ovoj arhivskoj građi HAV-a.¹

Jednako tako, koliko je autoru ovoga članka poznato, nema ni u rukopisu više od šest nepubliciranih radova.²

Kako je ovakva arhivska građa bez sumnje interesantna za našu naučnu javnost, u ovome ćemo članku objaviti »Pravila tkalačkog ceha u Varaždinu« iz 1561. godine.

Zašto počinjemo upravo s tkalačkim cehom i njihovim pravilima?

Ponajprije upravo zbog 1561. godine. Naime, iza Ceha brijača, kupalištara i ranarnika u Varaždinu, koji imaju svoja »pravila« iz 1557. godine, tkalci su bili prvi obrtnici koji su uredili svoja cehovska pravila. To je jedno.

Drugo je značajna činjenica, koja je od posebnog interesa za nauku, da su ta pravila ceha tkalaca uz latinski i njemački jezik pisana i na tadašnjem kajkavskom dijalektu.

Ovdje ćemo donijeti ta pravila na hrvatskom jeziku. U originalu ona se nazivaju »Tkalačkoga navuka meštrov navade, sloboščine i pravice«.

Prije nego što donesemo originalni hrvatski tekst tih pravila, recimo nešto o tekstu, tkaninama uopće i o obrtnicima koji su se bavili izradom ili doradom tkanina i platna u ranijem razdoblju, kao i u vremenu ovih tkalačkih varaždinskih cehovskih pravila.

II

1. Vrste tkanina u Varaždinu 15—17. stoljeća

Imade dosta podataka o odjeći i vrstama odijela u gradu Varaždinu za taj raniji period, do 17. stoljeća. Još je gotovo više vijesti o vrstama materijala iz kojih je ta odjeća izrađena. Sačuvano je dosta podataka i o vrstama platna i tkanina uopće, koje su se tada kao velika dragocjenost čuvale u kućama građana i građanki u Varaždinu.

Osim toga, zabilježeno je i nekoliko podataka o gradskim obrtnicima koji su se bavili određenim poslom na izradi ili doradi platna i tkanina uopće.

¹ Dato je svega nekoliko priloga. Tu treba spomenuti rad dra Mr. Artura Krajanškog »O Statutu varaždinskog ceha ranarnika, brijača i kupalištara iz 1557. godine« i Adolfa Wisserta »Tekst požunskog Statuta kirurga, brijača i kupalištara«, Spomenica varaždinskog muzeja 1935, Varaždin 1935, str. 56—72.

Zatim rad Adolfa Wisserta »O zagrebačkim kupalištarima potkraj srednjega vijeka«, Liječnički vjesnik, br. 3—4, Zagreb 1957, str. 156—166, gdje se pisac dotiče i varaždinskog ceha ranarnika, brijača i kupalištara.

Idući značajan prilog je rad Ivana Bacha »Povlastice i pravila varaždinskog zlatarskog ceha 1613. godine«, Starine JAZU, knjiga 49, 1959, str. 235—246.

Osim toga, pitanja obrtnika i njihovih organizacija tretirana su i u djelima Krešimira Filića »Varaždin u prošlosti«, Varaždinska gimnazija 1636—1936, Varaždin 1936, str. 18—20 i Mirka Androića »Povijest vatrogastva u Varaždinu 1220—1955. godine«, Varaždin 1955, te »Prilozi historiji radničkog pokreta varaždinskoga kraja 1803—1919. godine«, Naša Praksa, br. 4—5, god. I, Varaždin 1959, str. 4—27.

² Krešimir Filić, »Mesarski ceh u Varaždinu«; Ivan Bach, »Varaždinski zlatari 18. i 19. stoljeća«; Mirko Androić, »Zanatstvo kroz historiju grada Varaždina«; isti, »Ekonomika srednjovjekovnog Varaždina«; isti, »Starogradska Varaždinska općina«; isti, »Suknarstvo i tekstilna industrija u Varaždinu od početka do najnovijeg vremena«.

Nas će, svakako, u prvome redu zanimati vrste platna i tkanina kojima su se građani Varaždina u to vrijeme služili, kao radovi u samome gradu u platnarstvu i suknarstvu.

Dok o odjeći imademo podataka već od 13. stoljeća dalje, o vrstama platna i sukna, odnosno radovima u toj djelatnosti, sačuvani su podaci tek od 15. stoljeća.

Najviše vijesti o vrstama platna i sukna u gradu Varaždinu sačuvano je u testamentima građanki, a i građana ovoga grada. U svojim oporukama tadašnji stanovnici Varaždina nabrajaju i količinu, i vrste i vrijednost platnenog i suknenog materijala što ga daruju svojim najbližima, bližoj ili daljoj rodbini, znancima, odnosno slugama ili služavkama. Upravo je po tome moguće prosuditi da su i platna i sukna naročito žene imale na zalihama i da je to bila i fina i skupa roba. O vrstama platna saznajemo nešto i iz međusobnih tužbi i sudskih parnica.

Eto, g. 1457. neki Matija podiže tužbu o predmetu »Tuoch Woll« — dakle vunene tkanine u vrijednosti od 35 maraka pfeniga. Na sudu je utvrđeno da je ta tkanina ostala u Ptuju, pa će se tamo potražiti.³

G. 1461. varaždinski notar Matija tuži krojača Jurja da mu je izradio premalen plašt, a osim toga mu od sukna, i to »subtili«, tj. najfinijega, ništa kao ostatak nije vratio. Krojač se uopće nije pojavio na sudu. Po ondašnjim sudskim propisima samim tim je izgubio parnicu, te je bio dužan nadoknaditi štetu tužitelju.⁴

Godine 1587. u svome testamentu neka Marica bilježi da imade platna »in ztopa« u vrijednosti od 2 forinte. To je bila prilična vrijednost, budući da je upravo tolika bila cijena 1 konja.

Ta ista Marica imade vunene tkanine u vrijednosti od 3 forinte i neki materijal »kerenthow«, odnosno »Iiglero«, tj. iz Ihlave.⁵ Iz 1587. godine posebno je zanimljiva i parnica Ivana Taczlina protiv Jurja Flaismana zbog čitavog niza veoma vrijednih predmeta koje je Margareta Taczlin zbog turske navale i požara u Varaždinu sklonila i pohranila u Ptuju. Među tim stvarima je srebrnina, skupocjena odijela i veća količina »lannenog platna«.⁶

Posebno je zanimljiva oporuka varaždinskog župnika Mihajla Zedičića iz 1588. godine. I to ne samo zato što je on bio oženjen i što je imao djecu, već upravo s ovog našeg gledišta. Oporuka nam daje, naime, veoma mnogo podataka o raznoraznim vrstama odjeće i platna, odnosno sukna, koje je taj župnik posjedovao, pa je svoju imovinu sada oporučno darovao. Ženi ostavlja debelu skerletnu tkaninu, a kćerci Ani grimiznu tkaninu. Jedno odijelo iz »Chemeletha«, podstavljeno runom i kožom od janjeta, ostavlja drugoj svojoj kćeri Magdaleni. Ovaj je župnik posjedovao i fino platno za plahte »ex sidone«, tj. tada skupocjenu vrstu platna s istoka. Posjedovao je i materijal za 6 velikih ručnika od bijeloga platna, za 10 ručnika od oslikanog materijala, koji se u narodu nazivao »robanek«; isto tako spominje da imade oslikanog materijala za 11 plašteva. Posjedovao je i 2 ženske kabanice, jednu od zelenog materijala, a drugu od grimiza, koje su isto podstavljene bijelim runom i kožom od ovaca.⁷

³ Historijski arhiv Varaždin (HAV), Arhiv grada Varaždina (AGV), Liber civitatis (L. c.) 1454/1469, pagina (p.) 75.

⁴ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 277.

⁵ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 38.

⁶ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 27.

⁷ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 64.

U testamentu iz 1562. godine Helena Taczlin, inače žena Jurja Flaišmana, ostavlja novu nenošenu haljinu od crvenoga samta i neku svilenu tkaninu sestri Ani⁸; 4 lakta samta spominju se u jednoj tužbi Jurja Brekovića protiv Jelene Cazić u godini 1588. Ovdje također saznajemo za neki materijal »suba«, od kojeg je napravljena ženska haljina vrijedila 8 rajnskih forinti.⁹

Varoški prisežnik Luka Jakopčić je godine 1588. učinio službeni popis ostavštine svoje pokojne žene Katarine Swielecz. Tu se spominje na starom hrvatskom jeziku neki materijal od vune, zatim »roba pyzana« (pisana), »Plahano platno«; dalje u tom popisu nalazimo dva rifa (lakta) zelenog sukna »karasia«, koje vrijedi 2 forinte i 20 denara (to je tada bila npr. vrijednost 1 konja, kako saznajemo iz jednog testamenta), i platna za košulje u vrijednosti od 1 forinte i 24 denara, te nekog platna za 25 denara.¹⁰

Godine 1588. sačuvan nam je još jedan podatak o platnu koje je vrijedilo 5 forinti. Bila je to tužba Jurja Flaišmana protiv nasljednika pokojnog Mihajla Streleca.¹¹

Najposlije, u parnici Petra Svetigalića protiv djevojke Uršule, koja je više puta u kući Svetigalićevoj radila, spominje se još jedna vrsta platna pod nazivom »griseus«.¹² To je prosto seljačko platno.

Isto tako 1454. godine spominju se sukno ahensko, sukno veronsko, veronsko tronitno i obično sukno.¹³

Prema ovim podacima u Varaždinu su od najranijih vremena upotrebljavane ove vrste platna i sukna:

1. vunena tkanina
2. sukno »subtilis« — veoma fino
3. sukno »kerenthow«
4. sukno »Iiglero« — iz Ihlave
5. laneno platno
6. sukno »granattus« — skerletno
7. sukno »granati coloris« — grimizne boje
8. sukno »chemeleth«

⁸ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 29/30.

⁹ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 155.

¹⁰ Conscriptio rerum et vestium linearum condam Catherinae Swielcha per prudentem Lucam Jakopchich, maritum eiusdem, coram infrascriptis testibus pro priuigno suo Nicolao facta 1588. Feria secunda proxima post festum sacratissimi corporis Christi infrascriptae res per prudentem et circumspectum Lucam Jakopchych, iuratum ciuem huius ciuitatis, coram prudentibus Blasio literato Antyłowych, iurato et notario, et Leonardo Pethrowych, similiter iurato, a iudice ad id arbitris missis et destinatis, producte et conscripte sunt modo et ordine infrascripto.

Nay perwo chetyry wylaheny tenky y debely ztary, a zwuna te iednoga yma Mykula Swyelec paktork, a drwogoha jaz na moyoy pozthele.

Item dve plahthe aly tystoffa. Item dva ztholnyaka. Item try obryzacha. Item roba pyzana, dwa ponosena. Item try kythle tenke, jedna plahanoga plathna, a dve plathnenne. Item jeden nynderffath. Item fertwffy thenky y debely chetyrya, jedna wankoshnyca, iedno prozto pokrywalcze, jedny rokawczy sywany, jedno podwyalcze ponoseno. Item iedna zdela y iedna pynnthena kantha. Item dalzem Miklouusw paktorkw momw negdasnyega Thyaka Ferenca zynw zwkna zelene karasiae dwa reffa, menka ferthala, i. e. rhenenses florenos 2 denarios 20.

Item plathna na dve robache za florenum 1 denarios 20. Item na thorbyczo kayzoye plathnom podsyl dalzemw denarios 12. Item dalzemw dwoye mezthwe pro denariis 24. Item ieden klobwk za den. 12. Item iedne rokawczye karasyom pokroyene za den. 40, i na iedne z wytucze plathna pro denariis 25. — HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 277.

¹¹ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 69.

¹² HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 254/254a.

¹³ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 2.

9. platno »ex sidone« — najfinije platno s Istoka
10. bijelo platno
11. oslikano platno, u narodu zvano »robane«
12. sukno zelene boje
13. sukno samtano
14. svilena tkanina
15. tkanina »suba«
16. pisano platno
17. plahano platno
18. prosto seljačko platno
19. ahensko sukno
20. veronsko sukno
21. veronsko tronitno
22. obično sukno.

2. Kako se Varaždin opskrbljivao tekstilom od 15. do 17. st.

Još će nas više zanimati kako se grad Varaždin opskrbljivao tekstilom u to rano doba svoje historije, otkuda i na koji način je tekstil dolazio u ovaj grad, odnosno da li se nešto proizvodilo u samom Varaždinu.

I na ova pitanja možemo dati nekoliko odgovora na temelju pisanih historijskih dokumenata.

Već na početku 13. stoljeća jedna od veoma važnih privrednih djelatnosti grada Varaždina je *trgovina*. To jasno potvrđuju i prvi privilegiji toga grada, kojima je Varaždin pravno i postao prvi kraljevski i slobodni grad (1209. i 1220. godine). Varaždinci već u to vrijeme odlaze sa stokom i drugom trgovačkom robom »in Theuthoniam«, tj. preko Drave u današnju Sloveniju, koja se tada nalazi u sklopu njemačke države. Tu je granica i varaždinski trgovci tu u pristaništu na Dravi za svoje izvozne trgovačke predmete i stoku naplaćuju »carinu«: od natovarenih kola robom — 3 denara, od 1 konja — 2 denara, od 2 vola — 1 denar, od 3 svinje — 1 denar.¹⁴

Međutim, sigurno je i to da su ondašnji trgovci Varaždinci, prodavši svoju robu, tamo kupili i drugu koju u Varaždinu nisu imali, pa su je zatim prodavali u gradu. U najranije vrijeme to je bio upravo tekstil. Mnogo se tekstilom trgovalo s gradovima Italije. Godine 1463. zabilježen je jedan takav slučaj. U Italiju su otjerani volovi, za koje je tamo trebalo u zamjenu dobiti upravo tekstil. Bio je to »pannus pernisch«, tj. veronski tekstil. Radi se o količini od 36, ne znamo koje mjere, toga platna iz Verone, koje je dobiveno u zamjenu za te volove, a trebalo ga je spremiti kod nekog Stjepana Newmaistera, odnosno kod varoškog notara. Međutim, kako je spomenuti Newmaister ovaj tekstil, što mu ga je predao neki Hansalin, zadržao za sebe i kako ga nije bilo u količini od 36, već samo 9 jedinica te nenapisane mjere, stvar je dospjela pred sud grada Varaždina na tužbu Erharda de Portukowara.¹⁵

Kako drugačije da tumačimo boravak nekog Marka iz Venecije u Varaždinu nego da je on ovamo dolazio u prvome redu kao trgovac suk-

¹⁴ HAV, AGV, Radikalni arhiv (R. a.) fasciculus (fasc.) I, numerus (nr.) 1, 2.

¹⁵ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 390/391.

nom i platnom. Podatak iz 1467. godine izravno govori da je u pitanju njegova tekstilna roba. Istina, tu se osim o tekstilu govori i o žitu i o konjima, ali on je te artikle sigurno dobavljao ovdje u Varaždinu, a platno je dopremao iz Venecije. Iz tužbe Bartolomeja Cinzara doznajemo da je taj isti Marko iz Venecije propustio urediti carinu.¹⁶

Jedna je tužba u Varaždinu bila 1455. g. podnesena protiv Ivana Weingartnera zbog neke objede, a krivac je također »Italicus«;¹⁷ druga protiv udovice pokojnog trgovca Kestlina, sada žene nekog »Italiana«, 1457. g. zbog duga od 22 libre denara.¹⁸ I još jedna tužba Ivana »Italicusa«.¹⁹ To nam očito i opet potvrđuje činjenicu o boravku i trgovanju trgovaca Talijana u Varaždinu.

Upravo o tekstilu i tekstilnoj robi dosta nam podataka daju veliki trgovački poslovi što ih vrši jedan od najjačih trgovaca svih vremena u historiji Varaždina u razdoblju 1605—1610. godine — Vincencije Perger.

Dosta je za ovaj naš predmet ako kažemo da su njegovi najveći trgovački poslovi upravo vezani uz tekstil. Roba je iz Engleske, Njemačke i Češke, a trguje i s Turcima u eri najvećih turskih ratova. Tu su najfiniji i veoma skupi engleski rupci u količini od 32 komada, tu je 245 komada rubaca »careser« (tj. od karasinskog platna) itd. Samo na tome tekstilu je, prema informaciji datoj u Gracu 1614. godine, ovaj trgovac 1611. godine izgubio 1177 guldena.²⁰

Tekstilnu robu nabavlja od trgovca iz Nürnberga Ivana Jeronima Dorije ili od trgovca iz Ihlave Joakima Kopienke. U tim poslovima s Kopienkom zabilježen je i obrtni trgovački kapital. Iznosio je 74.312 forinti.²¹

¹⁶ HAV, AGV, L. c. II, 1454—1469, p. 21.

¹⁷ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 17.

¹⁸ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 249.

¹⁹ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 31.

²⁰ HAV, AGV, R. a., fasc. LI, nr. 1006.

²¹ HAV, AGV, R. a. fasc. XLVI, nr. 737. — Mi se ovdje hotice nismo osvrtni na druge oblike trgovine i na ostale podatke o Vinku Pergeru, već smo u tekstu iznijeli samo one koji se odnose na tekstil. Postoji u rukopisu istoga pisca posebna rasprava o tom trgovcu najvećeg formata, ne samo svoga vremena. Ovdje ćemo dati tek nekoliko podataka:

Vinko Perger je godine 1606. upisan u knjigu varaždinskih građana. Iako se s njime upoznajemo u danima njegovih velikih financijskih teškoća, ipak će nas baš te teškoće još bolje upoznati i s razgranatom mrežom njegovih trgovačkih veza i s kapitalom s kojim je radio.

Dokle sežu putovi njegove trgovine? Od zemalja se u dokumentima spominju Njemačka, Engleska, Češka i Turska. Od stranih gradova Nürnberg, Ihlava, Grac, Beč i Linz. Spominje se i vrlo velik broj slovenskih i hrvatskih gradova i naselja, a i pojedinih plemićkih dvorova.

Najveće trgovačke poslove obavlja s trgovcem iz Ihlave Joakimom Kopienkom. Od 1606 do 1610. godine samo s tim trgovcem posluje s kapitalom od 74.312 forinti. Neki drugi manji poslovi s drugim trgovcima izvan Hrvatske dosižu novčanu vrijednost od 1539 forinti.

Samo jedan posao u trgovini s engleskom robom i robom trgovca Ivana Jeronima Dorije iz Nürnberga Pergeru je donio gubitak od 1177 guldena (zlatnih dukata). Ovo je svjedočanstvo na zahtjev nadvojvode Ferdinanda u Gracu 1607. godine dao trgovac Lucio Calcinelli.

U vrijeme najžešćih ratova s Turcima Perger i s njima trguje. Iz 1609. godine od 19. ožujka imademo sačuvano jedno pismo Turčina Hagy Memija Pergeru. U pismu se samo spominje »neka roba«, ali se naglašava da se ne smije znati koja je to. Vrijednost te robe iznosi 400 zlatnih dukata i još k tome zlata u vrijednosti od 200 dukata. Zanimljivo je svakako, u pismu ovoga Turčina i to da se sve to radi u sporazumu s pašom i da se oni u svojim trgovačkim poslovima moraju bojati samo i jedino »hajduka«. Trgovački poslovi će se obaviti na Dravi kod Drnja kraj Koprivnice.

Ovo su samo neki od Pergerovih trgovačkih poslova. Inače, u rješavanju financijskih teškoća i utjerivanju dugova, koji su mnogobrojni, Pergeru pismenim nalozima po-

Godine 1608. zabilježeno je da je upravo taj Perger obukao čitavu husarsku četu husarskog kapetana plemića Baltazara Vragovića, pa mu je Vragović za to dugovao 1.000 forinti.²²

Ukupan poznati obrtni kapital zajedno s potraživanjima Vinka Pergera samo u vremenu 1605—1610 godine iznosio je 81.553 forinte. Za taj se novac u to vrijeme u Varaždinu mogla kupiti 551 kuća. To je za 50 kuća više nego što ih je Varaždin imao 1776. godine — u vrijeme najpoznatijeg i najstrašnijeg požara ovoga grada.

Da je u gradu Varaždinu i ranije bilo trgovaca koji su se bavili prodajom tekstila, jasno govori i odredba uprave grada iz 1460. godine o nadzoru nad mjerama i vagama u Varaždinu. Tu se spominje u njemačkom tekstu »Ellen Masz« — tj. u latinskom »ulna«, odnosno lakat kao mjera za dužinu. A ona se upotrebljavala upravo u mjerenju tekstila.²³

Iz nešto ranijeg vremena, 1458. godine sačuvan je u Varaždinu i podatak da je jedan lakat nekog sukna bio kupljen za 70 denara. Vijest je iz tužbe Andrije Gossaka protiv žene krojača Ivana Cerkana zbog nestalih 7 lakata sukna²⁴ (u Austriji 1 lakat = 77,78 cm, a inače nešto više od pola metra).

Sličan je podatak iz g. 1460. o krojaču Filipu, koji je trebao dobiti za suca Jurja neko sukno u vrijednosti od 4 libre denara manje 40 denara, ali on to nije izvršio, a novac je zadržao.²⁵

mažu i kralj Matija, i ugarski vršilac dužnosti palatina Istwanffy, i nadvojvoda Ferdinand, a i tadašnji hrvatski ban Toma Erdödy.

Pergerov je dužnik i spomenuti trgovac Calcinelli, pa kralj Matija 1610. g. izdaje nalog da se Calcinellija prisili na vraćanje duga Pergeru.

Palatin Istwanffy izdaje 1608. g. nalog da se urede dugovanja s trgovcem Andrijom de Rebellisom, a ban Erdödy 1609. godine u sličnom nalogu iznosi da se radi o 2.500 forinti.

Celjski trgovac Pavao Županić duguje Pergeru 1200 forinti. Godine, 1610. ban Erdödy izdaje nalog i Varaždinu i Krapini da se kad Županić dođe u ta mjesta utjera dug ili zaplijene stvari u vrijednosti duga.

Plemić Pethe de Gerső je trebao novac, koji je posudio od Pergera. U zamjenu mu je založio neke posjede s kmetovima. Ban Erdödy 1609. izdaje nalog ovome plemiću da vrati taj dug od 1000 forinti Pergeru.

I husarski kapetan Baltazar pl. Vragović duguje Pergeru 1002 forinte. Perger je, naime, opremio čitavu husarsku četvu i samoga kapetana Vragovića, i konjima, i opremom, i oružjem, a osim toga je i gotovim novcem plaćao njegove vojnike 1608. godine. Doista je ogroman obrtni kapital ovoga varaždinskoga trgovca. Pokušamo li zbrojiti samo te forinte koje su ovdje iznesene, dobit ćemo iznos od 81.553 forinte!

Upravo je Vinko Perger kupio u Varaždinu 1597. godine jednu kuću uz gradske zidine za iznos od 148 forinti. Dovoljna je ova cijena kuće u tadašnjem Varaždinu, da utvrdimo odnos vrijednosti 1 kuće naprama samo ovdje iznesenom Pergerovu obrtnom kapitalu i potraživanjima od dužnika: 148 : 81.553.

Dakle, Perger bi mogao kupiti 551 takvu kuću u Varaždinu, u kakvoj je on sebi mogao dozvoliti da stanuje. Bilo je tada u Varaždinu i kuća s nižom cijenom.

Varaždin je uoči požara 1776. godine bio grad od 501 kuće. Dakle, Perger je mogao tim svojim obrtnim kapitalom, nama iz dokumenata poznatim, kupiti čitav Varaždin i još 50 kuća više.

Ne znamo da li se igdje u jednome gradu, u bilo koje vrijeme, u rukama jednoga čovjeka nalazio toliki kapital kao što je, eto, bio slučaj ovoga varaždinskoga trgovca na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće.

²² HAV, AGV, R. a. fasc. LI, nr. 965.

²³ HAV, AGV, L. c. 1454/1469, p. 185—188.

²⁴ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 295.

Lakat — ulna, cubitus, Ierachium — mjera za duljinu. Bečka »ulna« je iznosila 0,779 m, dubrovački lakat 0,513 m, a mletački 0,586 (Mažuranić, Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik, pod »lakat«, str. 582.) Po Belostencu je to duljina od 6 šaka po 4 palca (prsta).

²⁵ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 259.

3. Tkalačka djelatnost u Varaždinu 15—16. stoljeća

Među posebno značajne podatke ovdje najprije treba spomenuti dva koja govore o uzgoju konoplje i lana u Varaždinu.

Godine 1460. je Jorg, zet suca Pavla, tužio Valpotića, svoga sugrađanina, zbog jednog voza konoplje. Zabilježena nam je i vrijednost te konoplje. Iznosila je 7 libra denara (to je, primjerice, vrijednost za 7 liječničkih pregleda i ljekove).²⁶

Godine 1588. sl. i kr. grad Varaždin, u namjeri da riješi stare sporove između sebe i dotadašnjih vlasnika varaždinske tvrđave, u svojim sporovima iznosi i činjenicu da na nekim prisvojenim zemljama provizor tvrđave na dva jutra uzgaja za sebe lan.²⁷

I jedan i drugi podatak očito pokazuju da su se i konoplja i lan ovdje gajili za dobro poznate tkalačke svrhe.

Isto tako, već gradska knjiga iz 1454—1469. godine govori o obrtnicima tkalcima u Varaždinu. Godine 1456. govori se tu o »thkalechu« Krunenu kao tužitelju u jednom sudskom procesu²⁸. 1457 u Gradskoj knjizi spominje se tkalac Albert,²⁹ a 1460. g. tkalac Petar.³⁰ Dodajmo ovome i to da je 1456. g. vođen u Varaždinu spor zbog jednog ukradenog vretena.³¹

Gradski varaždinski protokol iz 1578/9. godine upoznaje nas sa 16 obrtnika tkalaca u ovome gradu, odnosno na području starogradske varaždinske općine. Neki su od tih obrtnika tkalaca i kmetovi sl. i kr. grada Varaždina.

Svakako je za nas zanimljiv podatak iz godine 1588³², koji u dva navrata spominje suknara (szuknar) Kristofora Stethknera.

U našem je razmatranju suknarstva u Varaždinu od neprocjenjive važnosti još jedan raniji podatak. Godine 1454. grad Varaždin utvrdio je cijenu koja će se po 1 laktu sukna naplaćivati u ovome gradu za »rasura panni«. Po našem mišljenju to je »grebenje sukna«. Određeno je da će se »rasura« za 1 lakat veronskog sukna naplaćivati 6 denara, za 1 lakat veronskog tronitnog sukna ili ahenskog sukna, odnosno drugih slične kvalitete, 4 denara; »rasor« sukna će za obično sukno primati 3 denara.

Ovakve su cijene za »rasores« sukna donesene stoga što je 1454. g., kaže se tu, forinta u većoj vrijednosti. Kad će joj vrijednost pasti, »rasor« će za svoj posao manje biti plaćen.³³

Iako o tkalcima i njihovu radu u Varaždinu za ovo najranije razdoblje nemamo mnogo podataka, ipak su to značajne i posebno vrijedne vijesti.

Te nas vijesti neposredno povezuju s tkalcima u ovome gradu koji su 1561. godine uredili svoje odnose u spominjanim cehovskim pravilima, koje ovdje i objavljujemo na tadašnjem kajkavskom.

²⁶ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 216.

²⁷ HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 139.

²⁸ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 44.

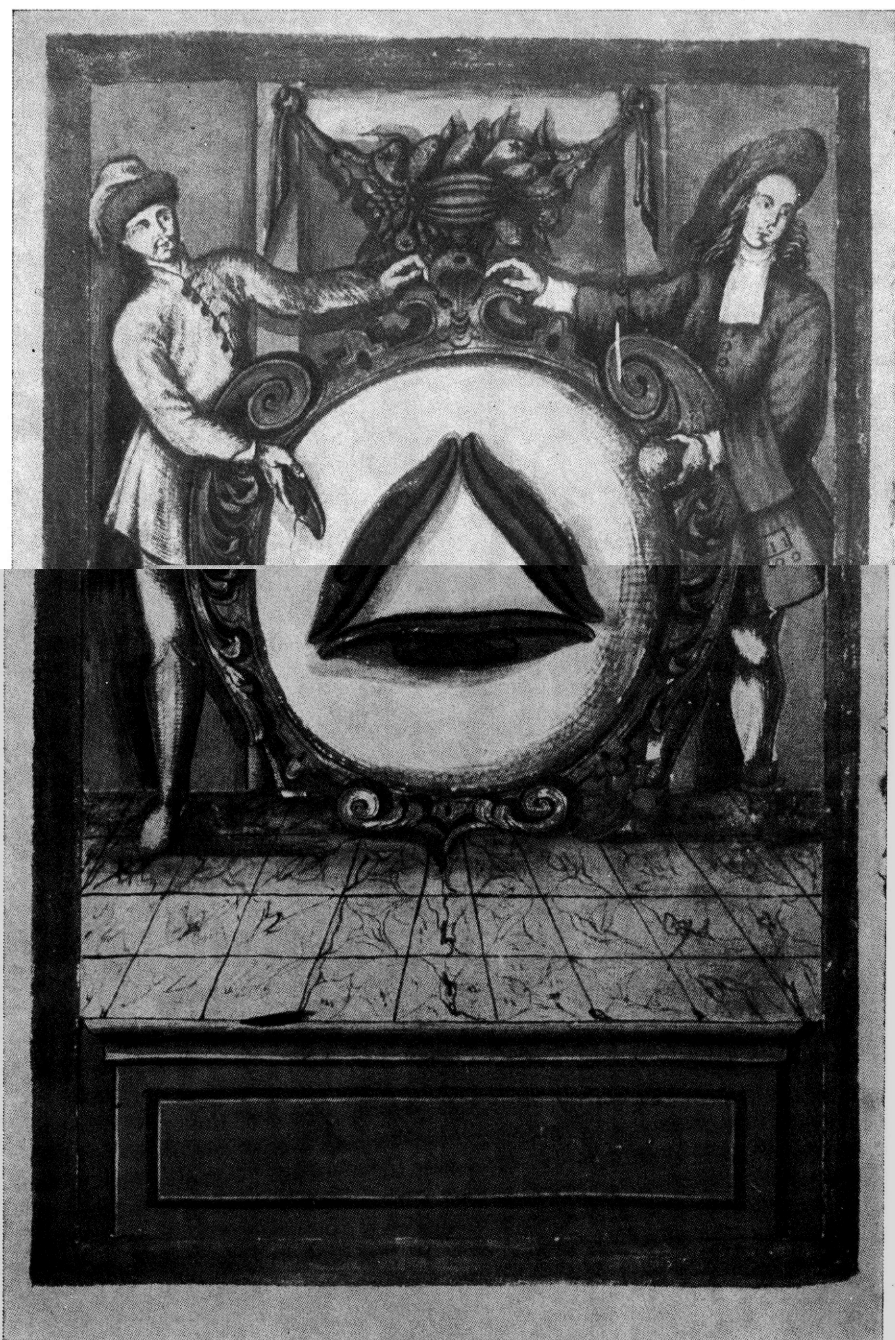
²⁹ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 92.

³⁰ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 244.

³¹ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 69.

³² HAV, AGV, L. c. 1587—1589, p. 126, 137.

³³ HAV, AGV, L. c. 1454—1469, p. 2.

Minijatura prije hrvatskog teksta pravila tkalačkog ceha

III

»NAVUKA TKALEČKOGA MEŠTROV MODUŠI NAVADE, RED, SLOBOŠČINE I PRAVICE«

Tekst ovih pravila sačuvan je u prijepisu i potvrdi tih pravila tkalačkog ceha u Varaždinu suca grada Varaždina Jurja Mikulčića od 8. rujna 1710. godine. Ta su pravila »libellus« od 55 stranica, pisana na pergameni i tvrdo uvezana u uzevu iz istog vremena, veličine 19,5×29 cm.

Prije samoga teksta na latinskom, hrvatskom i njemačkom jeziku umjetnički su u veoma lijepim bojama izrađene minijature: pred latinskim tekstom sv. Katarina s natpisom »Sancta Catharina, patrona textorum o. p. n.« (Opaska pisca: sv. Katarino, zaštitnice tkalaca, moli za nas); prije hrvatskog teksta pravila nalazi se minijatura na kojoj dva u ono-vremeno ruho obučena tkalca pridržavaju svaki s jedne strane okruglu ukrašenu ramu koja uokviruje tri tkalačka čunja, a osim toga jedan u ruci drži klupko, a drugi još jedan čunj. Iznad ovoga tkalačkoga znaka u vodoravnom grozdastom spletu su obješeni, čini se, plodovi pamuka.

Na kraju hrvatskog teksta pravila, a prije njemačkog teksta, umjetnički je u boji oslikan grb: dvoglavi orao s krunom iznad glava u sredini i okomitim prema gore okrenutim žezlom i mačem u kandžama. Na grudima orla je mađarski grb, u kljunu jedne glave na uzici visi grb Kraljevine Slavonije, a u kljunu druge, čini se, jedna verzija grba grada Varaždina bez anđela i s kulom stožastog višekutnog oblika.

Boje na minijaturi »Katarine« i ovoga grba su nešto zagasitije, dok su one tkalaca življe.

Na početku teksta tih pravila, kako latinskog, tako i hrvatskog i njemačkog, nalaze se izvanredno lijepo izrađeni inicijali: Inicijal »N« s »OS«, dakle »Nos«, u latinskom tekstu sastoji se iz dva dijela. Samo slovo »N« učinjeno je od cvjetova, listova i stabljika bijelocrvene, žutozelene i si-vo-smeđe boje na »ciglastoj« pozadini oblika pačetvorine s ukrasnim spiralama. Slova »os« su tamne zlatnocrvene boje na manjoj pozadini od dva dijela (za svako slovo posebna), koja je ukrašena zelenosivim spiralnim grančicama s malim listićima; iznad toga je neki zeleni pleter na pozadini svijetlosmeđih spiralnih vitica.

Kod hrvatskog teksta inicijal čini samo slovo »M«. Na svijetlomodroj pozadini grančica iste plave boje kao što je ponutrica okvira koji drže dva spominjana tkalca s tri čunja slovo »M« je obojeno tamnom smeđe-zlatnom bojom. Taj »M« čine uvećane u koljenima skvrčene noge čovjeka s umanjenim tijelom i glavom, koji je u ležećem položaju na leđima i gleda naprijed između svojih raširenih skvrčenih nogu. Inicijal je oživljen stiliziranim mesnatim listovima, koji obavijaju noge, strše preko koljena i čine glavno postolje ispod stopala.

Inicijal »W« kod njemačkog teksta, pisan goticom, dovoljan je sam po sebi, pored neznatnog dvostrukog ponavljanja poteza, da uz široke i uske zlatne poteze i nešto manje tamnosmeđe, na smeđoj pozadini od spirala grančica, pokaže da je umjetnik čitavog ovog posla bio one najveće kvalitete.

Nakon opisa ovih minijatura i inicijala treba još dodati da je svaki od ta tri teksta pravila ceha tkalaca u Varaždinu pisan na prvoj stranici

znatno uvećanim slovima, na drugoj nešto manjim, a iduće su stranice pisane ujednačeno, osim njemačkog teksta, koji imade uvećana slova sve do 9. stranice. U latinskom i hrvatskom tekstu su slova pisana majuskulom, a upotrebljava se tamnozlatna, ciglasta, plavozelena i crvena boja. U njemačkoj verziji pravila samo su slova prve stranice zlatne, ciglaste, zelene, crvene i tamnosmeđe boje.

Počeci novih pasusa su u čitavom tekstu na svim jezicima pisani uvećano i crvenom bojom.

Bilo bi sigurno poželjno ove minijature i bar prve stranice teksta s inicijalima donijeti ovdje u prilogu u koloru. Mi ih dajemo u crno-bijeloj tehnici.

Što je još potrebno reći prije nego što donesemo originalni tekst tih pravila na hrvatskom jeziku?

Već smo rekli da varoški varaždinski sudac Juraj Mikulčić 8. rujna 1710. godine prepisuje i potvrđuje na latinskom, hrvatskom i njemačkom jeziku pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz 1561. godine.

On to čini na molbu cehmeštra (magistra) varaždinskog tkalačkog ceha Mihajla Haraminčića, te Josipa Skeršića, Karla Pransa, Luke Bolovca i ostalih obrtnika tkalačkog umijeća u Varaždinu.

Gradski sudac je imao pred sobom pravila iz 1561. godine u originalu. Budući da su ona već bila veoma oštećena i trošna zbog starosti, on ih ponovno prepisuje i potvrđuje.

Ta stara pravila tkalačkog ceha u Varaždinu tkalcima je izdao godine 1561. 18. listopada varoški sudac Juraj Flaišman.

O tome ovaj varaždinski sudac kaže slijedeće:

Dana 10. listopada u Gradsku su vijećnicu došli tadašnji cehmeštar (dekan) tkalačkog ceha Jesenić s članovima istoga ceha Lukom Posengartenom, Filipom i Matijom Morgenratom, zvanim Zorenić, Bartolom Biliskanom, Kristoforom Nekomunedajem, Grgom Novakom, Stjepanom Sirnjakom, Jakobom Frančevićem i Nikolom Stefnešićem. Zamolili su suca Flajšmana, u svoje ime i u ime ostalih varaždinskih tkalaca, da im isti sudac prepíše, potvrdi i proglasi pravila ceha tkalaca iz Štajerske, odnosno iz Graca, po kojima su oni i do tada stvarno živjeli i djelovali. Naglašavaju da ovaj prijepis, potvrdu i proglašavanje mole stoga što su proveli reorganizaciju svoje tkalačke organizacije, pa žele imati u smislu te reorganizacije odgovarajuća pisana pravila, kakva imadu tkalci i drugdje, a napose u Štajerskoj. Ovaj novi red u njihovoj organizaciji značit će napredak i više reda, a podjednako će služiti glasu, slavi i časti grada Varaždina. Zatim su Flajšmanu pokazali pravila tkalaca grada Graca, napisana u formi knjige. Kad je, upoznavši se s tim pravilima, Flajšman vidio da se ona ne kose s pravom i običajima grada Varaždina, udovoljio je molbi ove delegacije ceha tkalaca. Prepisao ih je, potvrdio i proglasio, ali sada kao pravila ceha tkalaca u Varaždinu.

Evo napokon teksta na tadašnjem kajkavskom dijalektu:

1. Mi Ivrai Flaisman richter pvrhari priszesni y vsza obchina szlobodnoga kralyevszkoga varassa varosdinszkoga napervo daiemo po ouom lisztu nassem obznanuiuch uszim y uszakomu koterim dosztoy, da gdabi mi na dan sestí, perui naimre dan po szuetku blasenoga Dyonisius muchenika, uv hise szprauischa nassega bili zaukupa szpraulieni, ter szud y dokonchania nassa imali,

M I V

RAI FLAISMAN

RICHTER PYRGARI

PRISZESNI Y VSZA

OBCHINA SZLOBOD-

NOGA KRALYEVSKO-

GA VARASSA VAROSDINSZ-

KOGA NAPERVO DAIEMO PO

ovom listu našem obznanjućeh, uzim y

uzakomii, kterimže dohlyov. Da gđadi mi

pridati sećti, perni namre dan po spuelku blašenoga

Početak hrvatskog teksta pravila tkalačkog ceha

onda razumni y postuvani Jeszenchich, dekan illiti chehmester, szuoim y bratou szuoieh nauuka tkallechkoga imenom, Lukach Posengarten, Philipp y Matthias Morgenrath drugach Szorenich, Barthol Billiskan, Cristoph Nekomuneday, Gregur Nouak, Stephan Szirniak, Jakob Francheuich y Miklouvs Stephnessich, tkalczi sztaressi, y naimre z ueksom sztranom mestri nauuka tkallechkoga purgari naszi, vu szuoi y drugih osztalih tkalczeu, nauvka tkallechkoga mestrou, nassih tulikaisse purgarou personah, pred nacz naperuo doiduchi vchinilisu nam na znanie dauati ouak, da poklam kak oni zbog reformatie sztalissa nihouoga y zbog ponaulania mestrie nauvka nyhouoga tkallechkoga, naiuech pako za radi glasza, dike, y postuvania varassa ouoga kralieuszkoga, y na veksi napredeck szuoi, ter bolsega reda med szobum obdersauanie, sztanouite nekoie modusse, nauade y red, polog koiega y koih y drugih tulikaisse mesztah y varassi, naiuech pako vu Styriae mestri nauuka tkallechkoga, uszegdar ter od sztarine siue y sittek szuoi posteno y vredno raunaiu, da y oni ouak med szobum szpodobnim y iednakim drugeh uu szpomenutom orszagu varasseu zakonom suieli y raunalisze budu, imati bi hoteli ter nistar menie pred nasz dali ieszu nekoiega sztanouitoga na papyru oduorienoga y na szpodobu knig szprauilienoga, ter z nauadnim kralieuszkoga varassa gradechkoga pechatium odszpoda zapechachenoga liszta, sztanouite nekoie modusse, nauade, red illiti raunanie, szkoiemi, kakie gore recheno y vu drugih mesztah y varassi uu Styriae, y vu szamom varassu Gradechkom, y vu sztrankah nyemu priloseni mestri tkallechky nauadni ieszu siueti uszagdar y od sztarine vu szebe zadersaiuchega, mollechisze nam ponizno, dabie y mi med nami y vu ouom varassu nassem szpomenutoga nauvka tkallechkoga mestre polagh ouih dole posztauliani modusseu, nauade, reda, szloboschine y prauicze nihoue obdersatti ter rechene szloboschine, prauicze, modusse, red y nauadu nyhovu vu liszta, illiti priuilegium, nas posztauiti dopusztiti y nie ouak posztauiti dopusztiiusi razglasziti approbuvati y confirmirati dosztoiali.

Mi pako buduch da y zvon toga vszagdar y naiuech selia y terszenie nasse vu thom sztoy, kakbi mogli varas ou zdboremi postenia y huale vrednemi nauukmi y chini odichiti y poueksati, na potrebuwanie y prosniu nyhouv nagnieni, modussi nyhoui, nauade, szloboschine y prauicze naiduchi nie daszu prauichne y k prauicze szpodobne niti drugim prauiczam y nauadam nassim szprotiune, dopusztili jeszmo dasze imaiu obdersauati, a rechenih szpomenutoga tkallechkoga nauvka mestrou nauade, szloboschine y prauicze pred nasz dane y obznaniene ieszu ouakue:

Najperuich y naibolse na zazavainie imena bosiega, ter hualu y diku blasene deucize Mariae szpomenuti mestri tkallechkoga nauvka szpodobnim y iednakim ter iedinim hoteniem dokonchali y privolili ieszu uszako letto na dan szuete Catharinae deucize y muchenicze, item na szuete pohagiania blasene deucize Mariae y na dan szuete Annae, k tomu y uszake quatre vu czirkue nasse glaune illiti pharne na oltaru szuete Catharinae od vszih dob uszegdar y naueke popeuana messa dasze ima obslusiti, pri kotere messe vszagdar dua zmed mlaissih mestrou zgorechemi duplieri duoriti morali budu y hocheiu tulikaisse imati, da po nedelie, quatre uszaki szuete blasene deucize Mariae, y drugih osztaleh veksih szuetkou dneue, ieden zmed mlaissih mestrou, alli budi nauvchniakou iliti deticheu nauvka tkallechkoga nato posztaulien na szuechniakou polag sztene buduchem sest szuech pri messah popevaneh vusgati dusen bude pod birsagh funt voiszka.

Drugoch. Da imenuvanoga nauvka tkallechkoga mestri, jednoga zmed mestrou, koteroga drugach chehmestrom zaueiu, za principala szuoiega szako

letto na dan szuete Cattharinae deucize y muchenicize, izebrati, ter niega za ono vreme buduchemu rihtaru praesentierati, y onda pak premeniti ga, alli posztauiti, koy ako od pochetka do izkonchania letta chaszti szuoie uv chehmestrie bude zadouolien dober y posten nasest, toga takuoga naizad y drugo letto, polagh volie szuoie, izebratiga, ter goszponu rihtaru praesenterati i onak gda im sze uidelo bude alli praemenitiga alli potuerditti, moch y iakoszt imali budu tak da on iszti chehmester zeuszimi drugemi cheha rechenoga mestri szuoie, modusse, nauade, szlobodu y prauicze nyhoue vu vszakom szuoie punctumu y zadersauainiu sztalno, ter izuersenim illiti neoszkrunienim zakonom brani y obdersaua a mestri pako niemu kakti chehmestru szuoie u u szakom prepuschenom y postenom duguvaniu podlosni, pokorni bitti y niega poszluhnuti dusni budu.

Pripechanja pako vszakoiachka kotosoze pri navuku y mestrie pripeti navuka tkallechkoga, vzemssi polag szebe nekuliko iz sztaressih mestrou szuoie nato prikladni, y vuchenessih vu prauiczah mestrou, mogli budu szuditi, reprobovati, ter hmairie za hman delo nyhoue y regreske vu kakuom god poteschavaniu kastigati y na konecz dopelliaty, zvun praude glaune, kotere szud y kastiga za varas zadersavasze. Akobi pako chehmester cheha ouoga med vremenom chehmestrie szuoie, ter gda goder znaiuch, dobrouolno, alli od koiega god nato uzett, na blago szuetczk^o pohlepil, alli zbyg kakue goder dike, ter izuissenia szuoie, vu neuernoszt, nezahualnoszt, alli koie hman, neposteno y neuredno delo, szuproti chehu y mestrou suoih, szuproti goszponu rihtaru, priszesnikom, obchine, alli koiemu god drugomu chloueku dopaszti vtegnul, da onda cheha y navuka ouoga mestri vszi zaukupa, ouoga ouakuoga nezahualnoga y neurednoga chehmestra dole iz chaszti posztauiti, ter drugoga na meszto bolsoga, vernessoga y zahualnessoga izebrati, gore rechenim modussem praesenterati y polositi mogli budu. Akolibi pako nehotali vszami tho vchiniti, da goszpon rihtar y plemenit magistratus nato oblaszt imal bude.

Item da nieden tkalecz zvunszky, alli prihodni uv varas ou y na zemliu varassa ouoga doiduchi, niti vu varassu, niti zuvna varassa y na zemlie varaske nebude szloboden mestriu tkallechku delati y teriati zbrez priuolenia i dopuschenia chehmestra y osztalih chehae mestrou, kako rauno niti detichu nieguomu. Akolibisze pako koteri tha takou zvunszky y prihodni vu varas ou doiduchi szuproti chehmestru y drugim mestrom pouffal posztauiti, ne hotuszisze polag nauade nyhoue, knim prikladati, terbi zbrez znanja y dopuschenia nihouoga delatisze podsztupil, damusze delo koterioe delati pochel alli nachinil po chehmestru vzeme, koiega pollouicza isla bude za ono ureme buduchemu rihtaru, druga pako pollouicza cheha mestrom na bratouschinu ima iszpaszti. Akobisze pako koteri tak szamoladen terd y szuprotiuen iznassel, dabi prauiczam, nauadam y szlobode nihoue ne hotel pokoren bitti, ter nym szuprotiuno hodil, y chehmestru y osztalim mestrom tkalczem nebisze hotel podlositi y vu pokorschinu dati, toga takuoga nepokornoga y rebelissa chehmester y richtar varassa vlouiti, vu vuzu posztauiti y vu selezuh ga dotih dobersati doklam dua rhainska penesz ne plati y neposztaui, moch y iakoszt imaiu, iz koih dueh rhainizskou pol goszpon rihtar, a pol mestri tkalechki vzebe uzemu.

Nego akobi koi zvunszky y prihodni tkalecz, ali koi mestriae nauvka tkalechkoga nauvchnik vu ou varas dossel, terbi mestrom oude posztati hotel ta takou onda naiperuo y principaliter mora doiti pred chehmestra, koteri taki mora druge mestre tkalcze kszebe zaszuati vuchiniti, ter niega pred nymi

examinerati, pitati y probuvati uerno, ieli zadouolen y vreden, dasze ima na terianie y delanie mestrie prieti, y iesztili iz postenoga zakona rogien, y ako sze znaide, da ie vreden posten y zadouolien za delanie mestriae, onda mestrom tkallechkim ieden dober obed y na bratouschinu dua rianiska y chetiri funte voiszka dusen bude peruo posztauti, y onda moralbi y mogelbi bitti nouim ter izversenim mestrom, y imalbi iakoszt y oblaszt zmestrium tkallechkum siueti, kakti y drugi mestri tkallechky vu szpomenutom varassu y vu touarustvu, illiti bratouschine mestrou tkallechkyh posteno osztati.

Item nieden prekorupcze zmed mestrou tkallechkih, one, koteri delo szuoie k drugomu doneszu, niti po prosnie za boga, niti po obechaniu, nimaga od onoga, koiemu delo donesze odtugiti, menie pako kszebe priuabiti, niti skomcze odvernuti, nit po drugom to vuchiniti, nimasze pouffati, po koiembisze delo nihouo impederalo y prepachilo, y to pod birsag voiszka funtou dueh.

Item nieden mester tkallecky delo liuczko krukam szuoim, iz ruk mestra onoga, koteri ie delati pochel, ter izda ni izuersil, zbrez znanja y dopuschenia nieguoga nima prieti, dabie dokonchal y napravil.

Item akobi koteri mester pri delu szuoiem takue liudi y szluge dersal y imal, koteriszu kai szuproti articulusssem ouim y nauade, szuprotiuo hodili, ali vuchinili, naisze tomu takuomu mestria prepovi, y delatimu szlobodno nebude, niti liudem y szlugam nieguim, ter usze do tih dob, doklamgodsze pred vszim chehom iz toga ne ochiszti.

Item akobi koteri napomoch delaunik bilbi kai neprauichnoga szuproti nauvka y mestrie oue vuchinil, naimusze delo prepoueda y vech delati nima.

Item akobi koteromu zmed mestrou na pomoch delaunik alli szluga niegou uech nadalie nebi bil potreben, mester takou nym pred oszmemi dneui obznani mora. Nego akobi sztanouiti y zadouolien zrok imal naukrai deuatiga y odpusztiti, naszpodobnim pako zakonom, tulikaisse na pomoch delaunik alli szluga taksze ima dersati y od dela peruo ne odsztupiti, nego akoie y on goszpodarzu szuoiemu pred oszmemi dneui obznani y na glasz daval. Drugoie pak akoie prauichen koteri drugi zrok imal od niega oditti, zbog koiegasze ni mogel na dalie zdersauatti.

Item neszme niti nima mester nieden na pomoch delaunika, szlugu alli nauchniaka drugoga mestra szam poszebe, alli po koiem drugom na lepe rechi uzemssi odezuati odtugiti y szkomcze, alli szkrito kszebe prieti, y akobisze kai takuoga vuchiniti podsztupil, zbrez niedne milosche, vuchemga cheh y mestri obtersenoga bitti iznaidu y obszude, birsasen biti mora.

Item koteri zmed mestrou nauchniaka imal bude, naiga neoszlobodi peruo nego tri leta drobni dneuo nauvka szuoiega neizpuni; akolibiga pako koteri mester pred tremi lettmi oszlobodil, ter proszta vuchinil naisze ta takou mester vu delu y mestrie szuoie kastiga, ter naisze vun dene, y delatimusze propoueda, a nauchniaku tulikaisse takuomu od mestrou drugih y szkupa delaunikou imamusze polag nauade delo zapreti.

Item nieden zmed mestrou nauchniaka drugach prieti nima, nego pred vszimi mestrih y chehom, alli naimenie pred tremi ouoga nauvka mestri, y nai bude iz postene posztelie porogien, ter nieden mester uisse iednoga nauchniaka nima dersati, rauno szkupa delaunika y szlugu od iednoga visse prieti, da moze biti osztali drugi mestri y brati vu szlugah kakuv falingu illiti deffectus nebi terpeli, nego akobi snimi obilnessi bili, koteri y tak po chehmestru iednako med bratium moralibisze razdeliti.

Item akobi koteri nauvchniak, nauvk szuoi od takuoga mestra imal, koteribi zadouolno posten nebil, naisze za nistar ima, ter od osztalih mestrou y zaukupa delaunikou imasze oduerchi i odtirati, ter od dela vun zapreti.

Item akobi koteri zmed mestrou tkallechkih vu koterom vremenu szprauscha mestrou y assessorou po chehmestru pozuan, nebi hotel doiti, onda na perui terminus zbog nedossestka szuoiega za ieden fiertal voiszka, na drugi pako terminus za pol funta, na treti ktomu terminus akobi ne dossel, y nebi hotel doiti, kakou godermu zuerhu toga po chehmestru y osztalih mestrou y assessorou, birssag y kastiga doszugien y dopitan bude, platitiga y podneszti mora, y chehmester ga zbrez niednoga vpuschenia ima od niega isztirati.

Item akobi koteri mester vu bratouschine nasse zdrugemi mestri na nauaden offertorium doiti, ter obechaniu alli dusznoszti suoie zadoszti vuchiniti zamudil, dusen bude vu puskcizu ieden kraiczar posztauiti.

Item hoteiu imati da vszake quatre letta, kotereszze Angarie imenuiu officium za dusse mertuih bude popeuan, y tho na uffanie uekuechnoga blasensztua, y na gore sztaianie uszih dus vu bratouschine nasse mertuih mestrou y mesticz, illiti bratou y szesztar, za oszebuini vernih dussicz szpomenek.

Item ako koteri zmed bratouschine oue nasse brat, budi mester szam, szin alli hcher, szluga alli nauvchniak niegou, iz ouoga szueta premine officium mortuorum, illiti mertuih imasze zuerhu niega popeuati.

Item gda koteri mester alli mesticza szin alli hchi po dopuscheniu bosiem premine onda vszi mestri tkallechki, kotere god zapoued naide y zauerne, khise one, pri kotereie mertuecz, moraiu y dusni ieszu zakupa szprauitisze, y na pokopu uszi zgoruchemi duplieri illiti szuechami bitti pod birsag pol funta uoiszka. Akolibi pako koteri vu ono vreme doma ne bil, nai zapoued szlugi szuoieni osztaui, da ieden zmed domachich z voischenum szuechum ima tamo doiti, y da mestra onoga, mesticzu, szina alli hcher, koteri alli kotera vumre, chetiri zmed mestrou imaiuga vu czirkvu odneszti pod birsag gore posztaulieni.

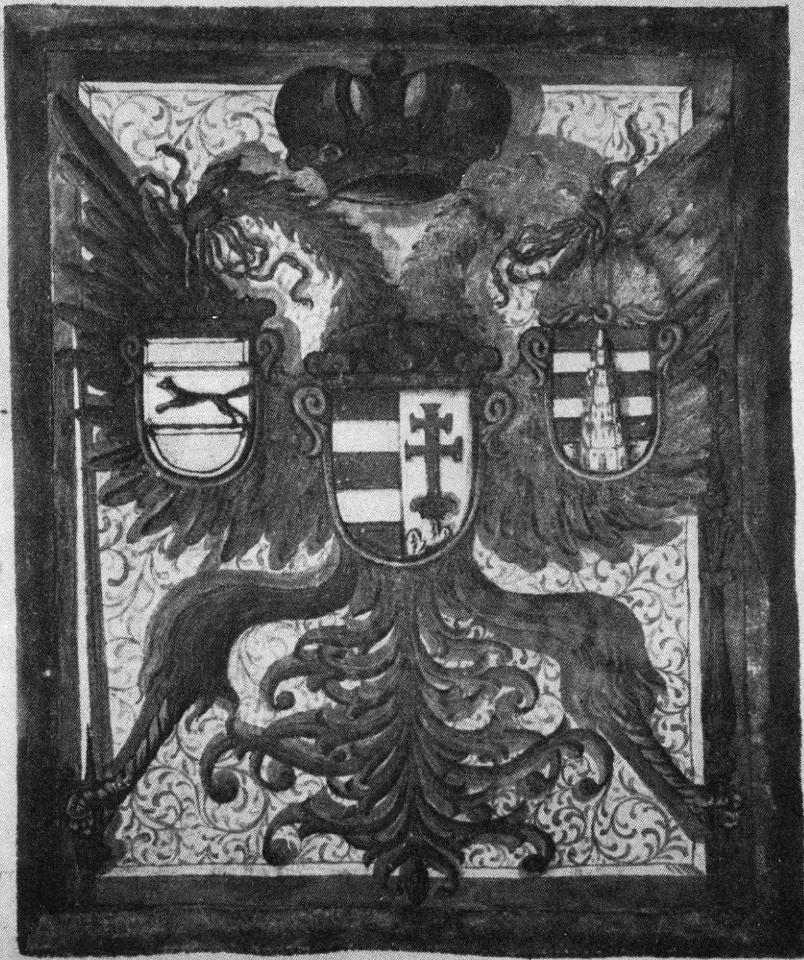
Item vszaku nedeliu quaternu mestri kchehmestru szuoiemu szkupa szprauitisze y uszegdar vszaki zoszeb vu puskcizu chetiri noucze posztauiti pod birsag iednoga fiertalia voiszka; rauno tak szlugi y zakupa delauniki, vszaku mladu nedeliu kdekanu szuoiemu doiti y vszaki szuoi nouecz polositi pod szpomenutu kastigu dusni ieszu.

Item hocheiu, ter iz bratouszke liubaui dokonchali iesu, da gda koy po prepuscheniu bosiem vu kakou betteg dopadne y betesen vu poszteliu doide, onda uszegdar dua zmed mestrou tkallechki redom vszaku noch ktomu takuomu betesniku priti, pri niem verno osztati, y niemu tak dugo duoriti, doklam god alli ozdraui, alli iz ouoga szueta premine, dusni ieszu, koterim vszegdar date imsze iz puskcize na ieden pint vina penez.

Item y akobi koy zmed mestrou tkallechki alli bratie nihoue vu mlahavu sztaroszt, alli vu dug betteg dopal, y od iakoszti szuoie natuliko odesztal, dasze znauvkom szuoim nebi mogel hraniti, tomu takuomu onda gingavomu y premlohauomu mestru chehmester alli dekan peruo nego koiemu drugomu na pomoch dellaunika illiti szlugu dati mora.

Item akobi koteri zmed mestrou delaunikou alli szlug zbogom, alli szueczim sentaua, szuproti bogu alli szueczem spotal, alli ime bosie zahman naperuo iemal, ta takou zbrez niedne milosche naisze kastiga y ieden funt voiszka plati taki vu bratouschinu.

una Peccatum ipsum reliquam dele vizue boni p[er]tuerit
Ioh[ann]es L. p[ro]p[ri]et[ar]i. (Dane su v[er]o s[er]u[er]ia dan p[ro]p[ri]et[ar]i
na Lux. b[ar]o Evangelista. Anno D[omi]ni 1551. Blasius l[ite]r[ar]i
v[er]itas Regis C[ar]olus. Manu Propria

Grb između hrvatskog i njemačkog teksta pravila tkalačkog ceha

Item hote da imena illiti dneui szueczeu y szueticz, pod katerih imenom bratouschinu szuoiu ieszu podigli, dasze oszebuinim zakonom imaiu oblsuauati y suetiti.

Item akobisze koteri mestri, na pomoch delauniki, alli szlugi med szobum szuadili, karke imali, y omrasnie vchinili med szobum, da one iszte bratouschine chehmester, alli drugi mestri imaiu pogoditi y poiedinati, ter nai pogodbu zuerhu nyh posztaue, y koteribi oue pogodbe ne hotel pokoren bitti, ta takou imasze taki zbrez niedne milosche na ieden rhainski kastigati, koteru kastigu gospon rihtar vzeme saze iz niega.

Item vszi mestri vu delu szuoieim tkallechkom, platnenom y szuknenom budu obdersauali sirinu iednoga lakta, alli kak hoteli budu imati oni koterimsze dela.

Item akobi koteri zvunzski alli sztranski platnar alli tkalecz bisze vkupil vu ouv nassu bratouschinu polag dokonchania bratouschine oue, te takou vu vszih mesztah Stayerszke prouinciae y orszaga, vu varassi, vu kasteli y osztalih mesztah szlobodno delati tersiti mogel bude ne druge.

Item akobisze koteri iznasli, koibi za gore popiszane modusse, red, obdersauanie y nauade ne marali, terbisze szuproti nym noszili imaiusze kastigati y od nauuka ouoga na dalje tiriania vun izurechi. Ako bude mester naisze zpomochniki nieguemi zaukupa vun izuerse. Ako pako budu pomochniki naisze po mestrih vun izuersu, zvun oue conditiae, akobisze szami dobrouolno vu pokorschinu pusztili ter kastigu podnesztisze offeruvali pred uszum bratouschinum, ar onda miloschu dobiti hoche. Nistar manie, akobi gori szpomenuti mestri tkallechki, a nit pomochniki nihoui, koiega szlugu, alli pomochnika szuoiega, iz kakuom velikom, preteskom y nenuadnom kastigom vu obdersauainu nauade y articulusseu szuoieh obtersiti hoteli, tho nasse rihtara y priszesnikou mochi y oblaszti zadersauamo thu takuv kastigu odlahkotiti, pomensati y poueksati poleg volie nasse. Na szpodobnim pako zakonom y tho da akobisze napotlam gda, na szkorom, ali na dugom vremenu, vezda ali gda potlam vu ouom redu, articulussi y nauadeh, kakua confusio, zmessanie y zmutnia pripetila, vu oue ouakve zmutnie y zmessainiu, poraunati, modererati, poprauiti, odvzeti, primensati y pridati, kako obchinszko dobro szobum donassalo bude, nasse oblaszti zadersauamo.

Odkuda y mi oue ouakve articulusse red y nauadu imenuvanoga navuka mestrou pred nasz dane y donessene, priemssi szpoznali ieszmo, ter iznasli, daszu vsza prauichna y k prauicze prilosna, niti szlobodam nassim szuprotiuna, zato priuolenie nasse prauichnomu potrebuuanu y prosnie nihoue niszmo hoteli izkratiti, nego da gore posztaulieni articulussi modussi obdersauainia y nauade y osztala druga, koteri szpomenuti mestri za nyhouo y za nasse obchinszko dobro y napredak huale y dike vredna y hasznouita, odkud goder iznaiti, ali zmiszliti mogli budu zbrez skode prauicz illiti szlobode nasse, nim mestrom tkallechkim purgarom y varosczem nassim tak vezdasnim, kak y nihouim potlam buduchim vu szloboschine nyhoue dasze imaiu obdersauati z iedinim hoteniem priuoliti dokonchali y praepusztili ieszmo, koia usza po ouom lisztu nassem potuerguiemo y approbuemo y navek sztalna priemliemo alli vendar vszakoga druge, nieguih y nassih prauicz uszi articulussi y punctumi da vu szuoie iakoszti y urednoszti obsztoie vun ziemliemo, ter radi ueksega veruvania, na bolssu y vekouechnu sztalnoszt y iakoszt usza oua pechatium nassum velikum dole viszuchom potuerditi ieszmo dopusztili. Dano vu Varosdinu na dan szuetoga Lukacha euangelistae, anno domini 1561. Blasius litteratus notarius civitatis, manu propria.